

MENINGER

Grensen har krav på bevaring i sin helhet

I diskusjonene om et bynært campus for NTNU settes det historiske trehusmiljøet Grensen i spill. Kulturhistorisk betydning, landskapsmessige hensyn og bærekraftsmål er blant mange gode grunner for bevaring.

Kronikk

METTE BYE
byantikvar

ROY ÅGE HÅPNÆS
ANTIKVAR
BYANTIKVAREN

I «rivingsalternativet» for Grensen tenkes store deler av trehusbebyggelsen sanert, så nær som den nyoppussede Thingvallgården og et lite knippe trehus som flyttes og samles rundt denne. På tomtene der de gamle trehusene enten er revet eller flyttet, tenkes massive nye bygningsvolumer reist på tre sider, i Nedre Grensen, langs Christian Fredriks gate og mot den fredede høyskoleparken.

Å bevare noen få utvalgte bygninger i det som frem til nå har overlevd som et intakt og helhetlig kulturmiljø, er gammeldags kulturminnevern, og det er gammeldags byutvikling.

På 1970-tallet kom kravet om vern og bruk av hele bymiljøer som en reaksjon på modernismens saneringsiver. Kampen for bymiljøbevaring på 1970- og 80-tallet har vært svært viktig for byer og tettsteder i Norge. Der bevaring fikk gjennomslag, er de historiske trehusområdene i dag en selvfølgelig del av stedsidentiteten, med høy attraksjons- og bruksverdi.

Den historiske trehusbebyggelsen med bygningsmiljøer og stavkirker, er blant Norges viktigste bidrag til verdens kulturarv. Få land i verden kan kan i samme grad påberope seg en godt bevart byggeskikk i tre, enda færre har historiske trehusmiljøer bevart i en urban kontekst, og som del av et levende bymiljø.

Trondheim har et aktivum i flere større og sammenhengende historiske trehusmiljø, som en del av et dynamisk bysentrum. Trehusområdene Bakklandet, Møllenberg, Lademoen, Sanden Løkkan, Ila og Ilsvika er i dag attraktive bydeler i Trondheim.

En mulighetsstudie for universitetscampus foreslår å rive mesteparten av denne lille «landsbyen» Grensen, rett nedenfor gamle NTHs hovedbygning. Området har vernestatus lokalt, likevel utfordres den gamle trehusbebyggelsens eksistens.

Grensen ligger, som navnet antyder, ved bygrensen, like utenfor det som var byen etter kommuneutvidelsen i 1864. Utbyggingen av det lille boligområdet ble i hovedsak gjennomført frem til neste byutvidelse, i 1893. Av den opprinnelige trehusbebyggelsen, som besto av vel 20 bolighus med tilhørende uthus, er det aller meste bevart. De gamle trehusene utgjør sammen med hagene, trærne og de små gatene et samlet og helhetlig kulturmiljø, tilnærmet komplett og uten forstyrrende brudd. Bygningene er i stor grad autentiske, og gode representanter for byggeskikken i perioden.

Som miljø har Grensen åpnebare kvaliteter både som bomiljø og som en litt sliten idyll. Senere års istandsetting av hus, blant annet rehabilitering av den store Thingvallgården, Høgskoleveien 2 og Grensen 10b, viser områdets potensial.

Grensen er i høyeste grad med på denne listen over bygningsmiljøer, som byen har bestemt å ta vare på. Området har status som hensynssone kulturmiljø i kommuneplanens arealdel, en status som for utbyggere betyr «hands off» i byutviklingen. Fornyelse i slike miljøer skal foregå uten riving.

Bygningene på Grensen har varierende bruksstandard, og noen hus står tomme og bærer preg av det. Men helt sikkert er at området ikke er i dårligere stand enn Bakklandet eller Ilsvika var for 40 år siden. Og mens boligstandarden til dels er lav, er bygningsmassen samtidig bedre bevart enn i byens rehabiliterte trehusområder.

På Grensen er det fortsatt muligheter for å gjøre gode reparasjoner, oppgradering og brukstilpasninger, som ikke forringer kulturminneverdiene, men som gir bærekraftig gjenbruk av en et autentisk historisk bymiljø, som er en ikke-fornybar ressurs.

Sett i sammenheng med beliggenheten og landskapskvalitetene er Grensen unik. Plasseringen på en bergknaus i skråningen ned fra Gløshaugenplatået gir området en landskapsvirk-

ning som er helt særegen i Trondheim. Sett nedenfra Christian Frederiks gate skaper den høye steinsatte skjæringen med bebyggelse på toppen en dramatisk landskaps-silhuett, med en fortoning som kan gi assosiasjoner til eldre bygningsmiljøer i brattlendte byer som Bergen og Edinburgh.

Beliggenheten til Grensenbebyggelsen var en viktig årsak til at Høgskoleveien ble ført i en buet trasé fra hovedbygningen og ned mot Klæbuveien.

Det er samspillet mellom utsikten opp til Hovedbygningen, parken og høyskolealleens bue som skaper det utsynet som byplanlegenden Sir Raymond Unwin i 1935 under sitt trondheimsbesøk karakteriserte som A Grand Situation!

Her spiller Grensen en positiv rolle som en lav «sidevegg» i

scenebildet, noe som er like tydelig også om man etter professor Sverre Pedersens anvisning stiller seg på toppen og retter blikket den andre veien fra hovedbygningen og ned mot byen med domkirkespiret og fjorden med Fosenfjellene i bakgrunnen.

Grensen er altså langt mer enn ei lita grend med panelte trebygninger, og det er også mer enn et viktig supplement til den bevarte 1800-tallsbebyggelsen i området syd for elveslyngen.

Å flytte husene til et annet sted gir her ingen mening. Fordi denne beliggenheten stedfester den gamle bygrensen, og fordi landskapskarakteren vil bli så sterkt skadelidende.

Mulighetsstudiene for by-campus viser også alternativer der det fortettes langs Høgskoleveien, uten at verneverdige trehus rives. Mange tenkelige funksjoner kan styrke området langs Høgskoleveien, uten arealkrav som sprenger rammene for hva det kan tåles å bygge.

Trehusmiljøet Grensen er et umistelig bygningsmiljø for byen, som har krav på bevaring i sin helhet, og som vil komme styrket ut av en hensynsfull utvikling langs Høgskoleveien.

«Trehusmiljøet Grensen er et umistelig bygningsmiljø for byen»

Kronikker i Adresseavisen

kan være inntil 5500 tegn inklusiv mellomrom. Send tekst med bilde av kronikkforfatteren til kronikk@adresseavisen.no

Grensen: Fornylse i slike miljøer skal foregå uten riving, men- er kronikkforfatterne. Foto: Privat

«Arbeiderpartiet vil fortsette å kjempe for fastlegeordningen. Den er rett og slett grunnmuren i vår felles helsetjeneste» skriver Ingvild Kjerkol. Faksimile av oppslag om fastlegeoppøret.

Fastlegekrisen er en villet krise fra høyre regjeringen

49 kommuner har nå en alvorlig mangel på fastleger.

Innlegg

INGVILD KJERKOL
helsepolitiske talsperson
Arbeiderpartiet

Arbeiderpartiet tok i sin tid initiativet til fastlegeordningen. Du skulle få en lege som kjente deg igjen, og som kjente historikken din. En egen lege er ikke forbeholdt de med god råd, det er noe alle i landet har rett på.

Vår felles helsetjeneste er en av verdens beste. Fantastiske fagfolk gjør hver dag en kjempeinnsats for deg og meg. Men for at helsetjenesten skal fortsette å tilby god hjelp til alle, må vi politikere følge med og justere underveis.

En allmenn helsetjeneste som når ut til høy og lav, byfolk og folk i distriktene, kommer ikke av seg selv. Å opprettholde og videreutvikle den krever sterk politisk vilje.

Det er nemlig nok av krefter som trekker i en annen retning. Kommersielle aktører vil gjerne inn i helsetjenesten.

Hvis vår felles helsetjeneste ikke er god nok, kan de som har råd til det fort ende med å velge den bort. Derfor er den varslede fastlegekrisen alvorlig.

Stadig flere kommuner sliter med å få tak i og å holde på sine fastleger. Det rokker ved folks tillitt til fastlegeordningen.

Fastlegekrisen er derfor både en rekrutteringskrise og en tillitskrise.

Høyre regjeringens privatiseringsiver er sterkere enn ønsket om å sikre en fastlegeordning for alle.

Arbeiderpartiet foreslo for over et og et halvt år siden i Stortinget at regjeringen måtte legge frem en plan for å sikre god rekruttering av leger til primærhelsetjenesten. Høyre, Frp og Venstre stemte det ned.

Den evalueringen av ordningen som Bent Høie nå sier han jobber med, tvang Stortinget ham til å gjennomføre.

Senest i høstens runder om statsbudsjettet for 2019 ville Høie og regjeringspartiene ikke være med på å få 400 nye fastleger i spesialisering og de ville ikke bli med på å øke mengden turnusstillinger, som ville gitt oss flere nye fastleger.

I flere år har vi advart. Høie har først nektet. Så ble han tvunget i riktig retning.

Nå somler han med oppfølgingen. Samtidig advarer Allmennelegeforeningen om at kommersielle aktører som Dr. Dropin og Apotekkjedene er i

ferd med å utvikle tjenester for de som sliter med å få tak i fastlegene.

Dermed bidrar fastlegekrisen til å skape en todeling av helsetjenesten, der lommeboka avgjør hvem som får hjelp.

Når vi har ropt at fastlegeordningen er i fare, har helseministeren sagt at han ønsket å redde ordningen. Men samtidig er dette helseministeren som jobber for at flere kommersielle selskaper skal etablere seg i sykehussektoren. Som kjemper for at velferdskonserner skal inn i eldreomsorgen.

Fastlegekrisen var en varslet krise, man må nå også spørre om dette er en villet krise?

Arbeiderpartiet vil fortsette å kjempe for fastlegeordningen. Den er rett og slett grunnmuren i vår felles helsetjeneste. En tjeneste der alle skal få hjelp, uavhengig av hvor de bor i landet eller hva du har i lommeboka.

Hvis regjeringen forstår alvor et, må de legge fram budsjetter som faktisk løser krisen nå. Som stabiliserer tjenesten og sikrer rekruttering.

Hvis ikke blir dette nok et eksempel på hvordan denne regjeringen kommersialiserer vår felles helsetjeneste, bit for bit.

Debatt

Skriv meningen din i Adresseavisen

På disse sidene vil vi publisere kronikker, gjestekommentarer og debattinnlegg. Hovedinnlegget har en lengde på mellom 4000 og 5500 tegn inkludert mellomrom, mens sideinnlegget har en lengde på mellom 3000 og 3500 tegn inkludert mellomrom.

Du kan sende inn kronikktilbud til kronikk@adresseavisen.no og andre innlegg til debatt@adresseavisen.no

Send gjerne med et portrettbilde.

Adresseavisens podkast «OmAdressert», der våre kommentatorer og gjester oppsummerer store og små hendelser fra uka som gikk, finner du på adressa.no/podcast. Følg også Adresseavisen meninger på Facebook